

בהרה

אור העבודה
הפנימית בדרך
הבעש"ט הק'

יו"ל ע"י ממלכת "אש החסידות" העולמית
גליץ ז' - חג הסוכות תשפ"א

הוקם לע"נ הגה"צ רבי משה בן רבי יוסף זצ"ל אב"ד טורדא

נושאי השבוע ב"נהורא"

שמחת בית השואבה

אש העבודה: כיצד משיגין את הארת החכמה
ב"שמחת בית השואבה"

שמחה פורצת סגרים

תנו רבנן מעשה: החסיד השמח שהתגבר על
המניעות בדרך לסוכה

כוונת הנענועים

נהורא מעליא: האם שיך לנענע לולב מתוך
"אמונה פשוטה"??

חלק העשיה, דהיינו זיכור החומר ופעולת המצוות בכח החושים והאברים, אך בצירוף המחשבה גדלה מעלתו שבעתיים, כי אדם יכול לבצע פעולה ומעשה כמעשה קוף בעלמא ללא חיות, אך על ידי החכמה הוא מכניס פנימיות וחיות בתוך מעשה המצוה, כאמרו (קהלת ז, יב) 'החכמה תחיה בעליה'.

כאשר יהודי ניגש לקיים נטילת לולב עם פנימיות, עם אור, ועם משמעות, הוא מכניס חיות בתוך המצוה.

ספרי החסידות מבארים לנו מהו המשמעות של הלולב שצריך להסתיים עם תיומת אחת, כי מטרת הנענועים היא כמאמר חז"ל (סוכה לז): 'מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד - למי שהשמים והארץ שלו'. והיינו שיש לעלות עד לשורש הבריאה ששם לא היה עדיין שום דבר בעולם מלבד מציאותו יתברך, ושם מתגלה שהקב"ה אחד ומיוחד, אין עוד מלבדו. ולאחר מכן יש להוריד ולהמשיך את האחדות האלוהית הזאת ולגלותה ולהאירה בכל פינה וזוית בעולם, ולחזק ולעורר את האמונה שאין שום דבר נעשה מעצמו אלא הכל נעשה על ידי הנהגת מידותיו של הקב"ה הנרמזים בשש רוחות העולם, ואין שום מציאות בעולם מלבד מציאותו יתברך עד שכל חלל העולם יתא מואר עם אור אלוהי - "שעל כן אנו מנענעין בארבעה מינים שבלולב למעלה ולמטה וארבע רוחות העולם, בכדי להמליך מלכות הקב"ה על כל פינה ופינה וזוית וזוית שבעולם" (באר מים חיים, פר' תרומה).

כיצד אפשר לעלות עד לשורש כל השרשים ולהגיע אל הנקודה הנעלמה ששם מאיר רק מציאותו ואחדותו יתברך? העצה לכך היא על ידי פעולת הנענועים בארבעה מינים שמהותם היא האחדות, כי הלולב נלקח מעץ התמר שיש לו רק גזע אחד בלתי מתחלק, וענפיו נצמדים ומאוחדים זה מזה, ולכן אסור שיהיו ענפיו פרוצים, וצריך שיסתיימו בתימות אחת, ומדקדקים שיסתיימו באחדות מוחלטת ללא שום פירוד.

על דרך זה הוא ההדס, שעליו משולשים ורומזים על ספירות חסד גבורה תפארת, אך צריך שיצאו מתוך קן אחד, וכן ערבי נחל נקראים 'אחוונא' על שם האחדות והאחוה, והמה רומזים על ספירות נצח והוד, וכן האתרוג שהוא ספירת המלכות דר באילנו משנה לשנה כי הוא כולל ומאחד את כל העתים, והעבודה היא לייחד את כל עשר הספירות הנרמזים בארבעת המינים, ולעלות עמהם ב'הולכה' עד שורש האחדות האלוהית, ואחר כך להוריד אותם ב'הובאה' עד למטה לתוך הלב, ולגלות את אור אלוהותו ואחדותו בתוך הרגשת הלב.

הרחבת הדברים מבואר ב'אש המועדים' - פרקי הנענועים

האדם צריך לקיים כל תרי"ג מצוות, במעשה, וכן בדיבור, וכן במחשבה, ואם לא קיים כולם בשלשה בחינות אלו 'מחשבה דיבור מעשה', יתגלגל, עד שיקיים כל התרי"ג מצוות בשלשה בחינות אלו. ע"כ. על סמך דברים אלו יסד הבני יששכר את ספרו 'דרך פקודך' בו מבוארים טעמי המצוות, וכפי שכתב בהקדמתו.

וכתב ה'תולדות' בספרו **בן פורת יוסף** (הקדמה דף ח) בזה"ל: התורה רמזה לנו רמז מוסר בכללות עבודת ה' יתברך ועשיית המצוות, הן שופר וסוכה ופסח ותפילין וכיוצא, **שיש בכל אחת עובדא, ומילולא, ורעותא** שהוא המחשבה. ובאמת **צורך גדול יש לכל אחד מ ישראל בכל אחד מן שלש בחינות הנ"ל, כי מן מעשה המצוות נעשה לבוש לנשמה בגן עדן התחתון, ומן כוונת המצוות נעשה לבוש לנשמה בגן עדן העליון**. עכ"ל.

לאחר שידענו חשיבות קיום המצוה בשלושה חלקים: מעשה רגש ומחשבה, שהם כנגד שלושת חלקי הנשמה 'נפש רוח נשמה', יש לדעת כי מעל חלק המחשבה יש דרגה גבוהה יותר של קיום המצוה מתוך התבטלות גמורה - 'כשור לעול וכחמור למשא' שעל ידה מתדבקים בחלק העליון של הנשמה הנקרא 'זיה יחידה'. התבטלות זו צריכה לעטוף את ההתבוננות ואת ההעמקה, מלפניה ולאחריה, כלומר, הגישה הראשונה אל המצוה צריכה להיות בלי להבין ובלי להשכיל, אלא משום שכך ציוונו הבורא יתברך שמו ויתעלה. לאחר מכן מחוייב כל אחד להעמיק בטעמי המצוה וסודותיה כל אחד כפי רוחב לבו, וגם אז, לאחר שאנו כבר יודעים ומשיגים טעמי ומצוות בדעותינו ובשכלינו, יש לשוב ולקיים את המצוה בפועל מתוך התבטלות, וכמאמר הבעש"ט הק' לתלמידיו: **אחרי כל השגות שהשגתי למעלה בשרשי התורה והמצוות ואחר כל התענוג מהשגותי, אני מניח את כל ההשגות ומחזיק אני באמונה פשוטה - 'איך בין א נער און גלייב'.**

כך גם לגבי הטענה השלישית - 'רחמנא אמר תקעו', המיוסד על דברי חז"ל (ר"ה טז): למה תוקעין, ומתריצים: רחמנא אמר תקעו. ושוב שואלים: אלא למה מריעין, ומשיבים: רחמנא אמר זכרון תרועה. ושואלים שוב: אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין. וכאן מתריצים: כדי לערוב השטן.

בתחילת דבריהם העניקו חז"ל יסוד גדול: אין לגשת אל המצוה מתוך הבנה והשכלה, אלא מתוך קבלת עול - 'רחמנא אמר תקעו', 'רחמנא אמר זכרון תרועה'. רק לאחר מכן - כאשר כבר קיבלנו על עצמינו לקיים את המצוה ללא אומר ודברים - אנו רשאים ואף מחוייבים להבין טעמי המצוה, וכמו שהגמרא מבארת אח"כ את טעם התקיעות כדי לערוב השטן.

העיקר מה שנדרש מאיתנו כאן ב'עולם העשיה' הוא

נהורא מעליא

כאשר ניגשים לקנות את ארבעת המינים ולנענע אותם בסילודין, עולים בקרבינו מחשבות והרהורים, למה ציוותה תורה דווקא מינים אלו, למה צריך ההדס להיות משולש, ולמה צריכים כל שלושת הבדים לצאת מתוך קן אחד, למה צריך הלולב להיות עם תיומת אחת בלבד, מה באה התורה לרמז לנו בכך, ועוד תהיות המתעוררים בקרב כל חכם לב החפץ לגשת אל עבודת הקודש מתוך פנימיות. ואז אנו שומעים קול פנימי הלוחש לנו מבפנים: האם מותר לשאול "למה"?

כל הנכנס אל היכל העבודה הפנימית נתקל בספק פנימי זה, המלווה אותו בכל זמן ועת: האם אכן אנו רשאים להשכיל ולשאול "למה ציוותה התורה כך וכך", וכי אנו קרוצי חומר יכולים להבין אפס קצהו של דעת עליון, הרי מוטב לנו לקיים המצוות באמונה פשוטה, בקבלת עול, כשור לעול וכחמור למשא - 'רחמנא אמר תקעו', ותו לא.

יש כאן שלוש טענות שצריך לטפל בהן, האחת היא שיש לקיים המצוות ב'אמונה פשוטה', וכאן יש להבהיר שהמושג 'אמונה פשוטה' לא ניתן כדי לפטור אותנו מלהעמיק בפנימיות טעמי המצוות, וכמו שכתב בספה"ק **ישמח ישראל** (פר' שמיי) כי 'אמונה פשוטה' נאמר רק לענין אחד ויחיד - לגבי עצם מציאות הבורא ית', שאסור לחקור על כך ולא להביא ראיות על מציאותו, אלא יש להאמין באמונה פשוטה שיש בורא לעולם בבחינת 'פתי יאמין לכל דבר' (משלי יד, טו). אבל לגבי ידיעת טעמי המצוות והעמקה בענייני ידיעת ה' וגדלות ה', חובה מוטלת על כל אחד להעמיק ולהרחיב ככל יכלתו, ומצוה רבתא היא כמו שנאמר (דברים ד, לט) 'ידיעת היום וגו' כי ה' הוא אלקים בשמים ממעל' וגו'. וכבר האריך הרה"ק בעל 'בני יששכר' ז"ע בנקודה זו בספרו מעין גנים (פ"ה אות ז).

לא שיך לנענע לולב 'באמונה פשוטה'... כי אמונה פשוטה נאמר כלפי האמונה בהקב"ה ולא לגבי נטילת לולב, ובכל זאת יש לצרף את האמונה הפשוטה אל נטילת הלולב, דהיינו להאמין שכל פעולה קטנה יש לה חשיבות וחביבות למעלה ומתקבלת במרומים, וכל נענוע למטה מנענעת עולמות שלמים בעליונים.

הטענה השניה היא שיש לקיים את המצוות ב'קבלת עול', כמו עבד שמקיים מצוות אדונו בלי להבין למה ומדוע, אלא כשור לעול וכחמור למשא. אין לשלול טענה זו, אלא יש לסדר את הדברים במקומם. כי הנה כתב **האריז"ל** בשער הגלגולים (הקדמה יא): צריך שתדע, כי

מעשיהם של צדיקים
ודרכיהם בעבודת ה'

תנו רבנן מעשה

הרה"ג רבי משה רייטמאן שליט"א
ראש ישיבת 'אגלי טל' וממשפיעי 'אש החסידות'

שמחה פורצת סגרים

ר' אביש שרוי בשמחה רוממה. הוא לא נבהל ולא מאבד עשתונות. 'גוט יום-טוב ר' געציל!' - האיר פניו לאורח הבלתי קרוא, ומיד קם ויצא עמו החוצה, 'כעת הנך רואה ר' געציל, מאין הקרשים?', שאלו בניחותא.

למראה האותיות פ.ג. - ויחרד געציל חרדה גדולה. אימה חשיכה נפלה עליו, שוב נדמה לו שמלאך המות עומד לפניו מלא עינים.

'הירגער ר' געציל', אמר לו ר' אביש, 'שמע נא את הסיפור במלואו: היה זה בערב החג, מסובב הייתי ברחובות ובשווקים לבקש קרשים לסוכתי, ואין, הכל הפנו אלי את גבם. לפתע רואה אני את מלאך המות הולך לקראתי. מה אתה עושה בעירנו ולמי פניך מועדות?' - שאלתי אותו בחרדה.

'לגעציל ראש-הקהל הנני הולך, ליטול נשמתו ולנקום נקמתך' - ענה.

געציל רעד כולו, פניו הצהיבו ושיניו דא לדא נקשן.

'הרי עדיין חי אנכי' - הצליח בקושי להוציא מפיו.

'בוודא' - השיב ר' אביש - 'בוודאי חי אתה, שכן לא נתתי לו ללכת אליך. לא רציתי שיהודי יענש בסיבתי.

'אם אתה מוותר לו' - אמר מלאך המות - 'הריני שב על עקבותי'...

'שמע נא ר' געציל' - פנה החסיד לאורחו הנדהם - 'בוא ונטמון ב'פה נטמן' את העצבות ואת המרה-שחורה! בוא נקיים יחדיו את מצוות היום - ושמחת בחגיך - ושמחת לפני ה' אלוך!'. ותוך כדי דיבור אחז בידיו ויצא עמו בריקוד נלהב כשהגביר נסחף אחריו לשמחה הפנימית האדירה, הפורצת כל גבולות. אותה שמחה שפרצה את החרם שהטיל געציל על ר' אביש, פרצה כעת גם את סגור לבו של געציל, שכל ספיקותיו ופחדיו הלכו ונמוגו, והיה לאיש אחר...

הלא זהו כוחה של שמחת החסיד, אשר כאש תמיד יוקדת היא על מזבח לבו לא תכבה, סגרים רבים לא יוכלו לכבותה, וחרדות לא ישטפوها.

וכבר אמר הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין, רבו של ר' אביש: 'שמחה איננה מצוה, אבל איך ששמחה מסוגלת לרומם את האדם, שום מצוה אינה מסוגלת'.

ואם בכל ימות השנה כך, שהשמחה אכן איננה מצוה, בימים אלו שהשמחה מצוה היא, על אחת כמה וכמה... מקורות: הרה"ק בעל 'בית אהרן מקארלין, מובא ב'פרי ישע אהרן'

מלהמשיך לחפש אחר סוכה למצוותו, משוש חייו. שקוע בשרעפיו צעד ברחובות העיריה ולא הרגיש כי כבר התרחק ממרכזו ומתקרבו הוא לבית העלמין שמעבר לבתיה האחרונים.

•

בסביבת בית העלמין היה הכל שונה, כל שאונו של ערב החג עצר שם מלכת.

פלטיאל הקברן ושומר המקום עמל היה בתיקון הקברות, ובליבו לא פסק מלרטון על ראש-הקהל ועל מעשהו הנבזה, למנוע מר' אביש, היקר שבאדם, להקים סוכה ולקיים מצוות ה', רק עקב חטאו היחידי שהוא נמנה על עדת החסידים. 'במה מתגאה הוא ראש הקהל עד שמעז להטיל אימה על כולם, ולעשות ככל העולה על רוחו הנכאה?', חשב ולא ידע שכל הקהל חושב בשקט כמותו.

משהבחין בר' אביש המהלך בצידי הדרכים, הניח את כלי מלאכתו, ובזריזות יצא אליו ולחש באוזנו: 'אל דאגה ר' אביש, יהיו קרשים לסוכה!'.

לא הספיק ר' אביש לשוב לביתו והקרשים כבר עמדו במקומם.

לפלטיאל הקברן היו הרבה קרשים, המיועדים למצבות, מהוקצעים ושאינם מהוקצעים. בעיגולים שבראשיהם חרוטים היו שתי האותיות פ.ג. - (פה נטמן). מוכנים למצבות אם יצטרכו רק להוסיף עליהם שם ונוסח. את הקרשים האלה הביא הקברן לר' אביש שמייהר להקים את סוכתו בחדוה עילאית, את האותיות פ.ג. הטה כלפי חוץ, וכלפי פנים השרה רוח חיים, מלא שמחה.

געציל, שבטוח היה כי החסיד השמח נותר ללא סוכה ושמחתו הופרה, יצא ביום הראשון של חג לטייל בעיר כדי לראות בבושתו מקרוב וליהנות הנאת נקמה. אך מה רבה הייתה הפתעתו ואכזבתו, כשעבר ליד אחת הסוכות, והוא הכיר בקולו העליז של ר' אביש, שבקע ממנה, בגילת ורנן.

היטב חרה לו הדבר, וחמתו בערה בו. שוב הצליח החסיד להתעלות ולשמוח, ואותו אוכלת המרה-שחורה.

ביקש געציל לברוח בטרם ירגיש בו ר' אביש, אך סקרנותו הכריעה, ובעזות שבחוצפה פרץ את דלת הסוכה, 'מאין השגת את הקרשים?' - זעם.

בין סמטאותיה של העיריה התהלכו שניים, זה לעומת זה.

'רבי אביש חסיד', שכמו תמיד, היו פניו מאירים, שמחים וצוהלים, למרות שהיו לו סיבות די והותר, כדי להילחץ ולהיעצב. ולעומתו - ר' געציל - ראש הקהל, שכמו תמיד, היו פניו קודרים, עצובים ולחוצים, למרות שהיו לו סיבות די והותר, כדי לצהול ולשמוח.

עני מרוד היה ר' אביש, אך מתוך שחסידיה, מחסידי קארלין, לא התלונן מעולם על מצבו, אלא הסתפק במה שהיה לו. על ה' השליך יתבו, ובאמונה מוחשית ב'אין עוד מלבדו' התעלה התעלות עצומה מעל העולם הזה. חדות ה' היא מעוזו, מבלעדיה איננו זקוק למאומה.

געציל לעומתו, עשיר מופלג היה, אך מתוך שלא עבד את קונו כי אם בחיצוניות גרידא, אכול היה ספיקות באמונה, ואחוז רגשות מרה-שחורה. תמיד חי בפחד בפני הבאות, ובכל אשר פנה נדמה לו כאילו מלאך המות הולך לקראתו וחרבו שלופה בידו.

מרוב פחד ועצבות חלה, וכאבים יסרו את גופו. אך יותר הכאיב לו, בראותו את ר' אביש חסיד, האביון שאין בידו פרוטה לפורטה, שש ומתמוגג משמחה ונחת כאילו עסקים משגשגים לו בעולם. בלבו שטם געציל את החסיד, וזמם לפגוע בו או לגרשו מן העיריה.

אותו יום, עיצומם של ימי ההכנה לחג הסוכות היה. שמחתו של ר' אביש עלתה על גדותיה, הן בעוד ימים ספורים יזכה לחסות בצילה של השכינה הקדושה, ה'אמא עילאה' החופפת על בניה. משתוקק היה לקפוץ כבר בכל נפשו, רוחו ונשמתו, אל האור המקיף של הסוכה, שכולה שמוותיו של הקב"ה. ובה בשעה שהחסיד נתפס לשמחה והיא גברה והלכה, נתקף ראש הקהל בכעס, פחד ועצב.

ומשבא לכלל כעס בא לכלל חטא. עוד באותו יום הטיל את ר' אביש בחרם, והוציא פקודה לכל הקהל, לבל יספק לו מאן דהו קרשים לסוכה, ואף לא יהיו איש לאורח אותו בסוכתו במשך ימות החג. יהודי הגולה, שחרדת ראש הקהל הייתה תמיד מנת חלקם, לא העזו להמרות את פיו או להטיל בו מרה, ור' אביש מצא את עצמו בבוקרו של ערב החג, ללא קרשים וללא סוכה...

הוא הבין שידו של געציל במעל זה, אך נשא עיניו למרומים, והתחזק באמונה כי 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד'. בכל עוז לא וויתר על שמחתו, ולא התייאש

גליין זה נתגבד לעילוי נשמת הרב אריה בן הרב אברהם ז"ל ולעילוי נשמת מרת אסתר מלכה בת הרב יעקב צבי ז"ל ללב"ע ליל שמחת תורה

ברכת החג שלוחה בזה אל קוראי "נהורא" הנהנים מתורת מרנא הבעש"ט הק'

אל המשיפיעים הנכבדים, אל העורכים היקרים, אל הנציגים המסורים שלוחי הבעש"ט הק' ברחבי העולם, ואל אלפי ההונים באוצר ספרי 'אש החסידות' יחד עם נדיבי הלב די בכל אור ואתר שבזכותם מאירים את אור החסידות ואת דרכי העבודה הפנימית בקרב בית ישראל

ידי רצון שנזכה כולנו לחמשיך להתדבק באורו של הבעש"ט הק' ולהפיץ מעיינותיו חוצה, ובכך נחיש את ביאת משיח צדקינו בקרוב בימינו, אבי"ר.

מעטירת וברכת

ממלכת "אש החסידות" העולמית

לדבקה בו פרקי עשר הספירות

חכמה / פרק א

כיצד משגיג את הארת החכמה ב'שמחת בית השואבה'

אנו משיגים ב'שמחת בית השואבה', בהם מאיר אור 'אבא' שהוא אור החכמה הנקרא 'חיה' דהיינו שמשיגים את השפעת חיות התמידית של הבורא ית' בעולמו ואז באים לביטול במציאות, בבחינת 'דהו מנגמני אכתפא דהדדי' (סוכה נג), דהיינו איבוד הרגשת המציאות כדבר בפני עצמו אלא כדבר הנכלל במציאות אלוקותו ית'.

ביטול היש וביטול במציאות

זהו ההבדל בין הארת 'אמא' (היינו 'בינה') הנקרא 'ביטול היש', שעדיין מרגיש את מציאותו אלא שאינו מחשיב את עצמו ל'יש' ולנפרד, לבין הארת 'אבא' (היינו 'חכמה') הנקרא 'ביטול במציאות' שאינו מרגיש את מציאותו כלל.

לפיכך הזהיר הרמב"ם ביותר שלא לכבד את עצמו בשמחה זו של בית השואבה, עד כדי כך שהוא 'חוטא ושוטה', וכמו שכתב (הל' לולב פ"ח ה"ט): **השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא כו' וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב' ו, כב) 'ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני', ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר (שם פסוק טז) 'המלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' עכ"ל.**

דווקא ב'שמחת בית השואבה' נצטוונו בביטול המציאות, לא להרגיש את עצמו כמציאות כלל, ולא להעניק חשיבות וישות לעצמו, עד כדי כך שהחולק כבוד לעצמו נחשב 'חוטא ושוטה' כלשון הרמב"ם.

ראיית השמחה

'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', שמחה כזו אפשר 'לראות' עין בעין, כי אין זה ביטול של 'בינה' שמבינים על פי שכל, אלא היא ראייה מוחשת, המורגשת כמו 'ראיה' ממש (ליקוטי תורה, סוכות).

לפעמים נמצא האדם בעת צרה, והוא נזכר בכל מאמרי חז"ל ובכל דיבורי ההתחזקות של הצדיקים, שהקב"ה עושה הכל לטובה, והוא משיג על הכל בפרטות, וצריך לבטוח על הקב"ה ולהתפלל ולהודות ולקוות לטוב, ועל ידי זה הוא מתחזק ונרגע ומתחיל לבטוח. אבל כל זה הוא בהבנת השכל בלבד, הוא ממשיך לדאוג ולחזק עצמו שוב ושוב.

אבל לפעמים מאיר על האדם הארה עצומה ונפלאה, שאינו צריך שום התחזקות ושום דיבורי עידוד וחזוק, אלא מרגיש את הקב"ה עצמו, ואינו צריך להתחזק כלל כי אין לו שום דאגה.

הארה זו היא בחינת 'אבא' הנקרא 'חכמה' שמעל תפיסת השכל, והיא נקראת 'ראיה' כנאמר בקהלת (א, טז) 'לבי ראה הרבה חכמה', לפי שאינו שומע את הדברים באזניו ומבינו בשכלו, אלא 'רואה' את הדברים במוחש, הדברים מאירים אצלו, אין זה 'סברא' שאפשר להפריך, ואין זה מאמר שאפשר להביא מאמר אחר כנגדו, אלא היא מציאות אמיתית שאי אפשר ולא שייך לחלוק עליה.

ואת השמחה והביטול הזה של הארת 'חכמה' - 'רואים' ישראל בשמחת בית השואבה, מעין התגלות העתיד שנאמר בה 'עין בעין יראו', כי שורה שם אור החכמה וביטול מוחלט (שם משמואל, שחז"מ סוכות).

שערים לעבודת הבורא
מתוך העמקה בספרי חסידות

מאוצרותיו של מוה"ר יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א
ממשיפי 'אש החסידות'

למען ידעו דורותיכם

הפחד שיש לאדם הוא במידותיו, שהם הרגשת הלב. הלב בוער כמו אש, הוא מפחד ודואג תמיד, ולעומתו עומד המוח הקר ומנשב עליו תמיד מחשבות שמחזקות אותו ומקררות את הבל הלב. ומובא בזוה"ק (פנחס רלד). שאם לא היה המוח מנשב על הלב [באמצעות כנפי ריאה שיש בהם מים הנמשכים מן המוח ומקררים את הלב], היה הלב נשרף מרוב רתיחת האש הבוהק בו.

המחשבות המקררות הם 'מוחין' של אמונה ובטחון, שצריך להאיר ולנשב בתוך הלב, וזהו פעולת כל איש ישראל המחזק עצמו והשכם והערב בכל עת ועונה עם מחשבות של חיזוק ואמונה שהקב"ה מנהיג ומנהל עולמו והכל מושג בפרטות.

יש לפעמים שהאמונה מורגשת בעליל, אך ברוב העתים אין האמונה מאירה עם אותה בהירות כמו בשבתות ומועדי ה', ועל כן יש לאסוף את האמונה המאירה כעת בחג הסוכות הנקרא 'חג האסיף', ולשמרה לכל תקופות השנה.

עבודת חג הסוכות היא להכנס תחת 'צילא דמהימנותא' ולהגיע לידי ביטול, כשם שהרגישו כלל ישראל בתוך ענני הכבוד, כשהם מוקפים עם השגחתו יתברך, סמוכים ומוגנים מכל פחד ומכל פגע, כתינוק בחיק אמו.

ביטול זה נקרא מוחין בדרגת 'אימא' דהיינו בינה, שהוא ביטול גדול מאוד, ואף שאינו ביטול מוחלט של דרגת 'חכמה' שמתבטל לגמרי ואינו מרגיש עצמו למציאות, אבל הוא ביטול שמרגיש 'כגמול על אמו', כמו שכתב בספה"ק אור המאיר (דרוש לסוכות) זל"ק: **ומורים בעצמינו היות בחינותינו בעבודת הבורא ברוך הוא, כי אם כתינוק המוטל בחיתול אמו, לבלתי ירים יד ורגל ושום תנועות אבר, כי אם אשר תלמדנו אמו, ומתירו מחיתולו, ואם תרפנו הרי נופל לארץ וחשוב כגולם. עכ"ל.**

ביטול דחכמה וביטול דבינה

יש שתי בחינות של 'ביטול', האחת היא ביטול הנמשך ממוח בינה הנקראת 'אמא', ביטול זה בא מצד 'בינה' - **שמתבונן** במוחו שיש בורא בעולם, והוא היוצר את הכל, אבל עדיין משאיר מקום למידות שיעלו את פעולתו, לדאוג ולחשוש. והרי זה 'כגמול על אמו', התינוק צורח ומבקש אוכל, אבל אין לו ספק-ספיקא שלא יקבל את האוכל, הרי אמו נמצאת לצידו, ואמו יכולה לעשות הכל, ותעשה הכל למענו. וכאשר יעבור לצידו כלב או חיה אימתנית, נאחז התינוק בין זרועות אמו, הוא יודע שאמו תגן בעדו, אבל מידותיו פועלים, הוא ירא וחושש בלבו.

אך יש ביטול נוסף הנמשך ממוח חכמה הנקרא 'אבא', וכאשר מאיר אור עצום ונפלא כזה של ביטול מתבטלים המידות לגמרי. התינוק אינו דואג כלל, סמוך לבו ובטוח על אביו.

ביטול זה של 'חכמה' אינו מגיע מהתבוננות ושכליות כמו הביטול של 'בינה', אלא מאיר עליו אור נשגב שנמשך מעל מקום השכל, עד שהוא רואה את הדברים כאילו בעיניו ממש, האמונה מאירה אצלו באופן מוחשי.

ושורש הדבר, כי דרגת הביטול של 'אמא' כגמול על אמו, נותן מקום ומציאות אל הן. יש כאן שתי בחינות, מציאות של האמא ומציאות של בן. אבל הביטול של 'אבא' הוא בבחינת 'ברא כרעא דאבוה', הן אינו מרגיש את עצמו כלל למציאות, כל כולו בטל במציאות אביו.

והרי גם האמת הטבעית היא כך, שהבן הוא תולדת אביו ועצם מעצמותו - 'ברא כרעא דאבוה'.

לא ראה שמחה מימיו

הביטול שנמשך ומאיר על ידי הסוכה והלולב הוא ביטול של 'בינה' [הנקרא 'אמא'], כאמא הסוכה על בנה, וה'דעת' לוקח את הביטול הזה, וממשיך אותו לתוך חדרי הלב וחי המעשה, על ידי נענועי הלולב ומיניו ועל ידי מצות ישיבת בסוכה.

אך מלבד זה יש ביטול גבוה ועליון יותר, ששואבים ב'שמחת בית השואבה'.

העידו חכמינו ז"ל (סוכה נא). 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', ומקשה ה'דברי חיים' (יום ג' לסוכות) מה נשתנה מצות 'ניסוך המים' משאר המצוות שבתורה, שמצינו בה שמחה מיוחדת, הלא כל העבודות בבית המקדש נעשו בשמחה של מצוה.

אכן, מבוואר בספרים הקדושים כי מצות 'ניסוך המים' יש בה חידוש מיוחד שלא נמצא בשאר המצוות.

דנהה מלבד הביטול של 'בינה' הנשפע עליו על ידי הישיבה בסוכה, נצטוונו על מצוה נוספת בחג הסוכות של 'ניסוך המים', והמשמעות בזה היא, שלא מספיק לחיות רק עם ביטול של 'בינה' הנקרא 'אמא עילאה', אלא אפשר להתעלות לביטול גדול יותר של 'חכמה' הנקרא 'אבא', להרגיש 'ברא כרעא דאבוה', כמציאות אחת עם אביו שבשמים, שהרי הקב"ה משפיע בנו תמיד את שפעו התמידי להחיות ולקיים את העולם בכל רגע, ואילו יצויר שהבורא ית' מפסיק רגע אחד את חיותו התמידי - אנו מתבטלים לגמרי והופכים לאין ולאפס, ונמצא שאין לנו מציאות מצד עצמינו כלל, אלא כל המציאות שלנו ושל כל הבריאה הוא חיותו התמידי של הקב"ה (בת עין, דרושים לסוכות).

זהו ההבדל בין 'ניסוך היין' שמנסכים על גבי המזבח, שהיא עבודת ההשגה של 'בינה', התבוננות בגדלות ה' על פי טעם ודעת, לבין 'ניסוך המים' שהוא מים פשוטים, בבחינת 'חכמה', בלי השגה וכלי התבוננות, אלא אור של דביקות פשוטה, למעלה מטעם ודעת (ליקוטי תורה, סוכות).

שמחת הדביקות בחיי החיים

הרגשה זו של ביטול הרגש מציאות עצמו - היא השמחה הגדולה ביותר שבעולם, שמחת הדביקות בחיי החיים.

כל אחד מגיע מדי פעם ל'ביטול', הוא משיג שהכל מושג על ידי הבורא ב"ה, ומרגיש שאינו מסוגל לעשות כלום כי הקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ומבלעדו לא יוכל איש להרים ידו ורגלו.

ביטול זה מתגלה בראש האדם, כלומר, המציאות של האדם עדיין חיה וקיימת, אבל בשכלו הוא מבין שהוא מבטל כלפי שמיא. זהו בחינת 'הודאה' שמכופף את הראש ומודה שאינו מסוגל לעשות כלום, אבל גופו ניצב במלא קומתו.

אבל יש ביטול נעלה יותר בבחינת 'השתחויה' בפישוט ידים ורגלים, שמתבטל לחלוטין וגם קומתו ומציאותו מתבטלים לגמרי, מאחר שמשיגים שאין לנו מציאות כלל והקב"ה שופע את חיותו התמידי 'יש מאין' להחיותנו ולקיימנו בכל רגע ורגע, וא"כ אין לנו מציאות מצד עצמינו כלל וכלל (אהבת שלום, פר' שקלים).

ביטול זה הוא בדרגת 'חכמה' הנקרא 'אבא', וביטול זה

שאלת השבוע (ב)

מובא מהרה"ק מקוברין זי"ע שיחודי אשר עבר על העבירה החמורה ביותר בתורה ואח"כ אינו יכול לעמוד בתפילה ולשפוך שחו לפני ה' יתברך, לא דרך על מפתן החסידות, ואח"כ חוסים: על מפתן היהדות.

רציתי לשאול, אם יהודי שחטא אינו מרגיש בנוח לשפוך שיחו לפני ה', סימן שהוא מדוע לחומרת מעשיו. מצבו טוב בהרבה ממישחו שמשוגל סתם כך לעמוד לאחר חטא ולהתפלל. מדוע אמר הרבי מקוברין כי אדם כזה לא דרך על מפתן היהדות, וכי המצנף של האדם הוא דבר פסול?

י. מ. אשדוד

החסידות, כדברי מרן הרה"ק מקוברין זיע"א. ולכן נתבסס בדברינו על יסודות תורתנו הק' ומאחז"ל.

האדם נברא בצלם אלוקים עפר מן האדמה "וייפח באפו נשמת חיים". הנשמה מלופתת בבשר ודם, ברמ"ח וספ"ה שיסודם מעפר. כמו גוש זהב שנמרח עליו חול ובוץ שהתקשו והתעבו, עד שבעיני בשר לא מבחינים כלל בגוש הזהב של הנשמה, וחושבים שמדובר בגוש בוץ של אברי הגוף. אבל באמת, לעולם אי אפשר לבטל את מהות הזהב שנמצא מתחת לשכבות הבוץ. לכן אגב, אפילו הרשעים שמגיהינום נידונים רק מתוך מטרה למרק ולטהר אותם מבחינם, וגלותם לא יפעת זוי טרת נשמתם, ולא להענישם או להכריזם מושרש חלילה.

גם כאשר איש מִישראל נכשל רח"ל ב"עבירה התחומה ביותר" כדברי הרה"ק מקוברין, לא מתבטלת מהות נשמתו כבוש זה טהור. ולכן יכול לעמוד בפני הקב"ה בכל רגע, כי עצמותו הפנימית שהיא חלק אלוּקִי ממעל, לא נפגמה ולא יכולה להיפגם לעולם. בכך גם מתיישב מאחז"ל המפורסם "יש קונה עולמו בשעה אחת". כי די בשעה אחת של שבירת החומר והבוץ כדי לגלות מחדש את זוהר הזהב שמסתתר מתחת לבוץ, כי החטאים והעבירות לא יכולים לכבות לעולם את הניצוץ האלוּקִי הטהור שבכל אדם.

אמנם, עפ"י תורת החסידות, יש כאן מהלך פנימי יותר. כי באמת גם החטאים והעבירות הקשים ביותר רח"ל, אינם מעידים כלל על פגם שבשורש, אלא הם רק ביטוי שגוי של האדם בתרגום מאוויי נשמתו השוקה. כל צעד שעושה האדם, אפילו העבירה החמורה ביותר, הוא בגלל שהדבר גורם לנשמתו תענוג מדומה. כך גם העבירות שכרוכות בתענוג הגוף, מקורם בהשתוקקות פנימית של הנשמה ליעונו. שבה לידי ביטוי שגוי ומעוות בעשיית העבירה, אך למעשה אין כאן קלקול במהות אפי' בתנועת החטא עצמו.

הפעם היחידה שהמושג "הסתר פנים" מופיע בתורה, היא כאשר העבירה מביאה את האדם לידי כפירה והתרחקות מהקב"ה רח"ל. "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים". ולכן למדנו מצדיקים, כל אחד בסגנונו ודרכו, כגון אמירה זו מהרה"ק מקוברוין, כי העבירה עצמה לא יכולה להביא את האדם לידי הסתרה ורחוקה, אלא רק כאשר היא גורמת לו להתרחק מקרבת אלוקים ומביאתו לידי הרהורי כפירה והתרחקות מהקב"ה. והרי זה מיסודות תורת הקבלה והחסידות, שצער השכינה הגדול ביותר הוא מהפירוד בין איש מ ישראל לבין השכינה הק', ואם יסורי המצפון באים ולהדיחו ולהרחיקו משולחן אביו, הרי הם בעצמם עצת היצר.

מכאן יסוד מוסד, שכל עוד שהאדם מתחזק באמונה ובשמחה, הרי גם אם נכשל חלילה בעבירה חמורה ביותר, לא יידחה מעל שולחן אביו, ויכול ברגע אחד לחזור בתשובה ולפנות להקב"ה ולשפוך שיחו בדבר אב אל בנו, ולא יאחז כ"נגרן מפריד אלוף" שמפריד עצמו מאלופו של עולם, ומקשף בנטיעות בגלל עציבות ונרגנותו כמובא בזו"ר, ויש קונה ועלמנו בעל אמת.

שואר לין ודורשין בחסידות

רב שיח בעבודת ה'

תשובת הרה"צ נפתלי הירץ פלינטנשטיין שליט"א
ראש מכון "שפתי צדיקים"

לא בכדי אמר הרה"ק מקוברין ש"לא דרך על מפתן החסידות והיהדות", אמרי קדשו הם למעשה, אחד מן היסודות העיקרים בתורת החסידות. שכידוע הורה לנו **הבעש"ט** הק' בכמה וכמה מקומות, ענין התשובה ועבודת השי"ת אף לאחר נפילות והתרחקות. והמשל מ**הבעש"ט** ידוע ומובא בהרבה מראשוני ספרי החסידות, כאב המלמד את בנו הקטן ללכת והולך ומרחיק את עצמו מעט מעט, עד שיוכל ללכת בעצמו, ולכן לפעמים אדם הרוצה להתקרב אליו ית', אזי השי"ת מתרחק ממנו, והאדם צריך להתחזק מיד שוב ושוב יותר (הובא בתורי זהב, מאור עינים ועוד).

וענין זה מובא גם בתולדות יעקב יוסף (פר' וישב): שמעתי ממורי (הבעש"ט ה'ק') אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה, יש לו להבין שגם זה הוא ידו ית' שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר, בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבכני.

ואם כן יוצא, שכאשר האדם עומד אחר נפילה בעבירה כל שהוא, אזי אם הוא שקוע עדיין במצב זה, ואינו יכול להתפלל ולשפוך שיחו, לא דרך על מפתן החסידות, כי זה היפך לגמרי מדרכי החסידות, שמלמדת אותנו את ההיפך הגמור, שכל הנפילה היה ב"כדי שיתקרב יותר".

ובעמדנו בסיום הימים הנוראים, מצאנו אמרה יקרה בס' הקטן ורב האיות **"אור חכמים" להרה"ק רבי צבי מאריה מאלק** זי"ע על התפלה **"כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך"**, ומפרש ד"שומע" הכוונה לצדיקים שנקראים שיפורים, ובהם יש שמיעה מקרוב, ומאזין תרועה הכוונה לבעל התשובה לשון שבייה, וולם **"מאזין"**, היינו מרחוק, וזה רק הקב"ה יכול שהוא **"אין דומה לך"**, ולא כמלך בשר ודם, שמי שלא חטא יותר חשוב, **השית"מ מי שעשה עבירות כל ימיו ולבסוף גבר על היצר הרע, ועשה תשובה חשוב לפני הקב"ה יותר מדאי.** גם כהם דברי קדשו. וזו צריה האדם לשון ולכורו גם בעת נפילתו, ואז יוכל להתפלל ולשפוך שיחו כראוי.

תשובת הרה"ג רבי משה רויטמאן שליט"א

ראש ישיבת 'אגלי טל' וממשפיעי "אש החסידות"

בבוהג שבעולם, כשאחד העם ממרה את פי מלך בשר ודם, וחוטא כנגד חטאה גדולה, הרי שבאותה שעה נוצר פירוד עצום בין החוטא לבין המלך. החוטא מתבייש במעשיו, עד שאינו מסוגל להראות פניו לפני המלך. והמלך, שיצור אנוש הוא ובעל רגש, מרגיש נבגד, ומתמלא כעס ואכזבה.

אמנם, רגילים אנו להמשיל תמיד את מלכות שמים - 'מלכות דרקייעא' כתבנית שאנו רואים ב'מלכותא דרקייעא', ודרך תבנית זו אנו מנסים להבין את סדר הנהגת ה' עמו, כפי סדר הנהגת המלכות בעולם. אולם כאן טמון המוקש. 'מלכותא דארעא' אמרו חז"ל היא '**כעין** מלכותא דרקייעא' (ברכות נח, א), כעין - בלבד. עלינו לזכור שלמרות כל המשלים שניתנו כדי לשבר את האזון, הרי שמלך מלכי המלכים יתברך שמו - אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף ואין לו שום דמיון כלל, וודאי שלא ביצורי אנוש, קרוצי חומר. ולכן הנמשל שונה היא במידתו בהרבה מהמשל.

גם כאן, גילו לנו רבותינו - **הבעל-שם-טוב ותלמידיו הקדושים**, כי גם כאשר חלילה חוטא היהודי לפני מלכו - מלך העולם, לעולם אינו נוצר פירוד ביניהם. אדרבה, באותה שעה של נפילה, אם מתעורר היהודי לתשובה, ולבו נקופ על נפילתו, הרי שאז מתגלית עוצמתו ויפעתו של הקשר העליון בינו לרבו אבי שבשמים.

כי נפילתו של היהודי, לא נפילה גופנית היא, אלא נפילה רוחנית, נפילה של השכינה בעומק גלותה. שכן נשמתו של היהודי אשר מכיסא הכבוד חוצבה, הינה חלק אלוקי ממעל, וכשהיא נופלת, לא האדם הגופני נופל, אלא הנשמה הקדושה נופלת, כביכול, ולכן רגשי הצער והיגון והאנחה שמרגיש במצופוני לבו לאחר החטא, הם המה פעמי ליבה של השכינה הקדושה, המתייסרת בנפילתה. הם המה פעמיה של הנקודה הפנימית של היהודי, זו שאינה נפגמת לעולם, גם בשעה שהוא נופל אל מעמקי שאול תחתיה, אלא נותרת תמיד טהורה ונקייה מכל סיג ופגם, כמאמר חז"ל 'ישראל אף על פי שחטא, ישראל הוא'.¹

ולכן, אין ספק שכך היא דרכו הנכונה והרצויה של יהודי ירא שמים, שיהא לבו נוקפו לאחר החטא, ובמסתרים תבכה נפשו על הריחוק הנורא מאביו שבשמים, אך יחד עם זאת עליו לדעת ואף להרגיש שהאב הרחמן נמצא יחד עמו כביכול, בשעת הנפילה, והוא לא נפרד ממנו, אדרבה, כעת יכול לגעת בנקודת הקשר העליון שאינו נפסק לעד ולעולמי עולמים, ולכן שונה הוא מצופנו זה מכל מצפון של חטא כלפי בשר ודם.

ומשום כך, לא זו בלבד שאין לו מה לברוח מלעמוד ולהתפלל לפני המלך ב"ה, אדרבה, דווקא לעת כזאת, לאחר שנפל נפילה עמוקה שכזו, הזמן לשפוך את שיחו ואת כאבו זה שעל הנפילה - לפני המלך הרחמן, כי רק הוא יתברך - מבין בייסורי נפש כגון אלו, כי רק הוא יתברך - נמצא שם עם האדם, כביכול, בהסתרה שבתוך ההסתרה, ולכן רק הוא יתברך - בכוחו למחול ולסלוח ואף לסייע לו היחלץ מן הבור ולקום מן הנפילה, לרחוץ נפשו מזהמת החטא, ולטהרו ולקדשו בקדושה של מעלה. מה שלא מסוגל שום מלך בשד ודם לעשות, ובמיוחד בשעת כעסו, משום שאז נפרד הוא מן החוטא, פירוד לבבות.

ומאמר נשגב ראיתי מובא בשם הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש - הריי"ץ, שהקשה מדוע נתקן הנוסח של 'מודה אני' בהשכמת הבוקר באופן שיוכלו לאומרו בידיים טמאות, ללא שם ה'? מדוע לא התקינו לאומרו מלכתחילה לאחר נטילת הידיים? אלא מאי, אמירתו זו של היהודי 'מודה אני לפניך מלך חי וקים' היא נגיעה של עצם היהודי ('אני') בעצמותו של הקדוש ברוך הוא ('לפניך'), במקום בו אין טומאה. שום טומאה לא יכולה לגעת בקשר הזה, שבין היהודי לאבי שבשמים, ולכן הוא נאמר דווקא בעוד הידיים טמאות, להראות שכל הטומאות שבעולם, אין בכוחן לטמא את הקשר הפנימי של הבן לאבי שבשמים.

וואויל לכן אמר **הרה"ק מאקאברין**, כי מי שלאחר החטא בורח מן התפילה, מן העבודה שבלב המבטאת את הקשר האמיץ והפנימי הזה, הרי שלא דרך על מפתן החסידות, ואף על מפתן היהדות לא דרך, שכן אז זכה עדיין להבין מהו המבט הראוי והנכון על הקשר הנגשג והעליון שבין ישראל לבאריים ובשמים.

ומה נאים הדברים לימים אלו, ימי חג הסוכות, כאשר לאחר ימי הדין, בהם שבנו בכל לב ונפש, וזכינו להיטהר ביום הקדוש, על ידי המלך החנון, המרבה לסלוח. פירטנו לפניו את החטאים, העוונות והפשעים, בוודאי, בקשות וסליחות. זה הזמן להיכנס לחסות בצל השכינה הקדושה, אשר כאם רחמנית שובקת את בנה, ופורשת עליו סוכת שלום, זה הזמן לחשוב עם ה', ולשאוב שפע רב של קרבת אלוקים לכל ימות השנה.

תשובת הרה"צ רבי יעקב אשר סאפרין שליט"א

השאלה שהעליתם במדור "שאלת השבוע" בגיליונכם הנפלא, נוגעת באמת ביסודות היהדות, ולא רק ביסודות

קוראי "נהורא" מוזמנים לשלוח שאלות ותשובות, רעיונות ומראי מקומות, למערכת עד יום שני בערב.

את השאלות והתשובות אפשר למסור עד יום ב' בצהריים: בפקס 153-2-502-1864 בפל. 05331-20-7-60 או באימייל A33613613@gmail.com

נדגיש, כי אין הבמה מיועדת לנושאים שיש בהם חילוקי מנהגים בחצרות החסידים, או למנהגים ונוסחאות וענייני יוחסין וכיוצ"ב, אלא לבירור משנת החסידות וענייני עבודה שישודתם בבית מדרשו של הבעש"ט זי"ע.

לקבלת הגליון באימייל: אש החסידות העולמית, רח' קדושת אהרן 8 בית שמש | פל. 0533-120-760 | פקס 153-2-502-1864 | אימייל A33613613@gmail.com